

Slovarček

ABSORPCIJA – vpijanje, npr. zvoka ali svetlobe v sredstvu, skozi katero se razširjata

AKUSTIKA – nauk o zvoku

ANTENE – čutilni organi za tip in voh pri rakih ter žuželkah

BAKTERIJE – zelo preprosto zgrajeni enocelični organizmi brez jedra; nekatere med njimi povzročajo bolezni pri rastlinah, živalih in človeku, druge pa razgrajujejo organske snovi v anorganske in so pomemben člen prehranjevalnega spleta

BIOLOŠKI DEJAVNIKI – odnosi med organizmi

BOBNIČ – opna v ušesu, prek katere zaznavamo zvok

BRSTENJE – nespolni način razmnoževanja pri nekaterih živalskih skupinah; pri rastlinah pa pomeni rast novih poganjkov

CIANOBAKTERIJE – skupina preprosto razvitih mikroorganizmov

CVETNICE – skupina rastlin, ki imajo korenine, stebila, liste in cvetove in se razmnožujejo s semeni

ČISTA SNOV – snov, ki ima v vseh svojih delih enake lastnosti

ČLENONOŽCI – obsežna skupina živali, katerih telo, tipalnice in noge so členjene

DEKANTIRANJE – odlivanje tekočine od neraztopljenih snovi

DESETERONOŽCI – skupina rakov, ki imajo pet parov členjenih nog

DESTILACIJA – ločevanje tekočih hlapnih od nehlapnih snovi tako, da jih uparimo in ponovno kondenziramo; tudi ločevanje tekočih snovi z različnimi vrelišči

DVOŽIVKE – skupina vretenčarjev z nestalno telesno temperaturo, ki so v času razvoja vezani na vodo

EKOLOŠKI DEJAVNIKI – vsi neživi in živi dejavniki, ki vplivajo na organizme

EKOSISTEM – življenjski prostor in v življenjsko združbo povezana živa bitja

FILTRIRANJE – ločevanje trdnih neraztopljenih snovi od raztopine s precejanjem skozi filter

FIZIKALNA SPREMEMBA – sprememba, pri kateri se snov sama ne spremeni

FOKUSIRANJE – zbiranje svetlobe v eni točki

FOTOCELICA – naprava za zaznavanje svetlobe

FOTOSINTEZA – proces, pri katerem nastaja na svetlobi in ob pomoči klorofila (listnega zelenila) v rastlinah sladkor iz ogljikovega dioksida in vode

GLASILKE – organ za proizvodnjo zvoka

GLIVE – organizmi brez barvil za fotosintezo, zato živijo kot zajedavke ali gniloživke

HITIN – trda organska snov, ki tvori zunanjo ogrodje žuželk in rakov (hitinjača)

HROŠČI – najštevilnejša skupina žuželk

KEMIJSKA SPREMEMBA – sprememba, pri kateri se snov spremeni in nastanejo nove snovi

KEMIJSKI ELEMENT – čista snov, ki jo s kemijsko reakcijo ne moremo razgraditi v enostavnejše snovi

KISLI DEŽ – padavina, ki vsebuje kisline, za organizme škodljive snovi, npr. žveplov dioksid in dušikove okside

KONKURENCA – medsebojno tekmovanje za hrano, prostor in druge življenjske dobrine

KRISTALIZACIJA – nastanek in rast kristalov iz raztopin

KROMATOGRFIJA – metoda za ločevanje zmesi na sestavine; če ločevanje poteka na papirju, je to papirna kromatografija

LASER – izvir sovpadajoče (koherentne) svetlobe

LEVITEV – odmetavanje in obnavljanje površinske hitinaste ali roževinaste plasti kože

LIČINKA – razvojna oblika organizma

LOVILNA KRINKA – lovilni organ; preobraženi ustni deli pri kačjih pastirjih

MAHOVI – skupina rastlin, ki ima preprosta stebila, liste in navidezne korenine

MATIČNA KAMNINA – kamninska podlaga, ki prepeva in se zaradi delovanja živih bitij spreminja v prst

MIKROFON – umetni sprejemnik zvoka

MIKROORGANIZMI – organizmi, ki so tako majhni, da jih s prostim očesom ne vidimo; opazujemo jih pod mikroskopom

MINERALNE SNOVI – rudninske snovi; to so hranilne snovi za rastline

MREST – skupek žabjih jajc, obdanih s sluzjo

NESPOLNO RAZMNOŽEVANJE – razmnoževanje brez spolnih celic

NOTRANJA OPLODITEV – spolne celice se združijo v telesu

ODMEV – odboj zvoka

ODPLAKA – voda, ki vsebuje organske in anorganske odpadke

OGLIJKOVODIKI – spojine ogljika in vodika, so v fosilnih gorivih

OKO – organ, s katerim ljudje in mnoge druge živali zaznavajo svetlobo

OKSIDACIJA – kemijska reakcija, pri kateri se porablja kisik

OKSIDI – spojine elementov s kisikom

OPTIČNI VODNIKI – naprave, po katerih se razširja svetloba

ORGANSKA HRANA – hrana rastlinskega ali živalskega izvora

ORGANSKI DROBIR – odmrli delci rastlinskega in živalskega izvora

PAGLAVEC – razvojna stopnja pri žabah

PEDOLOGIJA – veda o nastajanju in zgradbi tal

PIONIRSKÉ RASTLINE – rastline, ki prve naselijo ogolele površine in ustvarijo primerne razmere za rast drugih rastlin

PLAZILCI – skupina vretenčarjev z nestalno telesno temperaturo; imajo suho, luskasto kožo, ležejo jajca

PLIMOVANJE – ponavljajoče dvigovanje in upadanje morske gladine, ki nastaja zaradi privlačnosti Lune in Sonca

POLIP – telesna oblika pritrjenih ožigalkarjev

POPULACIJA – vsi osebki iste vrste, ki živijo na določenem življenjskem prostoru in se med seboj plodijo

POVIRNI DEL – začetek katere koli tekoče vode

PRAŽIVALI – preproste, mikroskopsko majhne živali, ki so zgrajene iz ene same celice

PREBITJE ZVOČNEGA ZIDU – glasen pok, ki nastane, ko se neko telo začne gibati hitreje od zvoka

PREHRANJEVALNA VERIGA – povezava organizmov zaradi prehranjevanja, ena vrsta se hrani z drugo, le-ta pa je hrana tretjim; prehranjevalna veriga se vedno začne s proizvajalci (rastlinami) in je del prehranjevalnega spleta

PRODUKTI (REAKCIJE) – snovi, ki nastanejo pri kemijskih reakcijah

PRŠICE – skupina pajkovcev, kamor spadajo tudi klopi

RASTLINSKI BIČKARJI – preproste mikroskopsko majhne rastline; zgrajene so iz ene same celice in se premikajo z enim ali več bički

REAKTANTI – snovi, ki vstopajo v kemijsko reakcijo

REGENERACIJA – sposobnost organizma, da obnovi del telesa, ali pa da iz dela telesa zraste celo telo

SESALCI – živalska skupina, pri kateri samice kotijo žive mladiče; ti sesajo materino mleko, so pokriti z dlako in imajo stalno telesno temperaturo

SOŽITJE – zveza (povezava) dveh organizmov, ki drug drugemu pomagata

SPOJINE – čiste snovi, ki vsebujejo kemijsko vezane različne elemente

SPOLNA RAZNOLIKOST – opazna zunanja razlika med samcem in samico

SPOLNO RAZMNOŽEVANJE – razmnoževanje, kjer se združita jajčece in semenčica (spolne celice)

STELJKA – telesna oblika pri algah

STRGAČA – jezik polžev, pokrit z zobci

STRUPENE SNOVI – snovi, ki delujejo škodljivo na organizme; povzročajo okvare, obolenja ali pogin

SUBLIMACIJA – prehod iz trdnega agregatnega stanja neposredno v plinasto

SVARILNA BARVA – barva organizma, ki opozarja (zlasti plenilca) na nevarnost, strupenost ali kakšno drugo neprijetnost

SVETILO – telo, ki oddaja svetlobo

TOPLOGREDNI PLINI – plini, ki povzročajo učinek tople grede; predvsem ogljikov dioksid, metan in vodna para

UHO – sprejemnik zvoka pri ljudeh in mnogih drugih živalih

VALOVNA DOLŽINA – dolžina enega vala

VAROVALNA BARVA – barva, ki prikrije videz organizma

VODOTOKI – vse tekoče vode na kopnem

VRETNČARJI – skupina organizmov s hrbtenico, zgrajeno iz vretenc, ki varuje del živčevja, imenovanega hrbtenjača

VRSTA – v biologiji označujemo z besedo vrsta organizme, ki so podobno zgrajeni, imajo podoben videz in se lahko med seboj uspešno plodijo

VRTINČARJI – preprosto zgrajene večcelične živali, ki imajo sploščeno telo s pravimi organi in tkivi ter migetalčasto kožo

ZAKRNELI ORGANI – organi, ki se ne razvijejo do konca, ker živi organizem v okolju, kjer jih ne potrebuje, in zato zakrnijo

ZELENI TRDOŽIV – predstavnik ožigalkarjev, ki živi v celinskih vodah

ZELIŠČA – rastline, ki nimajo olesenelih stebel

ZMES – snov, ki je sestavljena iz več različnih sestavin, od katerih vsaka ohrani svoje lastnosti

ZUNANJA OPLODITEV – spolne celice se združijo izven telesa

ZVOČILO – telesa in naprave, ki oddajajo zvok

ZVOČNIK – umetno zvočilo

ZVOK – potovanje zgoščin in razredčin skozi sredstvo

ŽUŽELKE – skupina živih bitij, ki ima telo zgrajeno iz glave, oprsja in zadka; imajo tri pare členjenih nog in dva para kril, ki so lahko zakrnela (nerazvita)